

KONCEPCE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU 2025 – 2030

2025

SHRNUTÍ

- Potřeba nové *Koncepce přípravy občanů k obraně státu* (dále „Koncepce“) vychází ze **zásadního a dlouhodobého zhoršení bezpečnostní situace v Evropě**. Na něj reaguje nová Obranná strategie České republiky, schválená vládou v říjnu 2023, která popisuje potřebné **změny v našem celkovém přístupu k obraně**.
- Nejdůležitějším prvkem nové Obranné strategie je důraz na to, že zajišťování obrany není pouze úkolem Ministerstva obrany a ozbrojených sil, ale vyžaduje integrovaný přístup celého státu a společnosti. **Obrana se proto týká rovněž jednotlivých občanů, bez jejichž zapojení nelze odolnou společnost a obranschopný stát vytvořit**. Stát proto musí občany na obranu systematicky připravovat.
- **Občané mohou dobrovolně převzít výkon branné povinnosti**. Mohou se stát vojáky z povolání, vstoupit do aktivní zálohy, zúčastnit se dobrovolného vojenského cvičení nebo využít možnosti dobrovolného předurčení. Tyto možnosti však mají jen omezený dosah, nezahrnují celou populaci a **nedokážou zajistit plošnou přípravu obyvatelstva na obranu. Proto je nezbytné rozvíjet další nástroje přípravy občanů k obraně státu**. Právě to je účelem této Koncepce.
- **Koncepce otevřeně a kriticky hodnotí**, jak dosud probíhala příprava občanů k obraně státu, a identifikuje její slabé stránky. Příprava doposud probíhala především prostřednictvím prezentací armády na školách, a to jen na malém počtu z nich. Další cílové skupiny nebyly systematicky osločovány téměř vůbec, a **dopad na společnost tak byl velmi omezený**.
- Řada aktivit, které již dnes realizují jednotlivé orgány veřejné správy, přispívá k připravenosti občanů v oblasti bezpečnosti a obrany. Jednotný systém takové přípravy však neexistuje, úsilí je roztržité a chybí jeho koncepční uchopení a koordinace. **Příprava občanů k obraně státu proto musí být součástí širší bezpečnostní přípravy obyvatelstva**.
- Občan si v rámci přípravy **osvojí znalosti a dovednosti**, které může využít nejen při obraně státu nebo v krizové situaci, ale i v každodenním životě.
- Příprava občanů k obraně státu bude nově stát na těchto čtyřech pilířích:

1. Vzdělávání

Prioritou je integrace branně-bezpečnostních témat do vzdělávacího systému. To bude podpořeno vzdělávacími akcemi armády na školách a vzděláváním budoucích i stávajících pedagogů. Důležitým aspektem bude i vzdělávání zaměstnanců veřejné správy a pracovníků subjektů hospodářské mobilizace.

2. Spolupráce s nevládními organizacemi

Cílem je posílit spolupráci s nevládními organizacemi, a tím rozšířit dosah přípravy na populaci. Spolupráce může probíhat na základě uzavírání dvoustranných memorand o spolupráci s Ministerstvem obrany, udělováním akreditací a poskytováním dotací.

3. Plánování obrany státu

V rámci plánování obrany státu budou především konkrétněji definovány úkoly samospráv při přípravě občanů na obranu. Bude rovněž přesněji specifikována vhodná podoba přípravy občanů na obranu v době vyhlášených krizových stavů.

4. Strategická komunikace

Strategická komunikace je jedním z hlavních nástrojů přípravy na obranu. Jejím prostřednictvím bude stát zvyšovat povědomí společnosti o bezpečnosti a obraně, předávat informace a rozvíjet znalosti důležité pro zajišťování obrany a posilování společenské odolnosti.

OBSAH

SHRNUTÍ.	3
ÚVOD	1
1. HODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU.	2
1.1 Systém přípravy občanů k obraně státu	3
1.2 Koordinace přípravy občanů k obraně státu	5
1.3 Příprava občanů k obraně státu a vzdělávání	6
1.3.1 Příprava občanů k obraně státu ve vzdělávacím systému ČR	6
1.3.2 Program POKOS	7
1.3.3 Příprava zaměstnanců veřejné správy a pracovníků subjektů hospodářské mobilizace	9
1.4 Spolupráce s nevládními organizacemi při přípravě občanů k obraně státu	9
1.5 Příprava občanů v systému plánování obrany státu	11
1.6 Strategická komunikace v oblasti přípravy občanů k obraně státu	12
1.7 Legislativní ukotvení přípravy občanů k obraně státu	12
1.8 Implementace Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019–2024	13
2. CÍLOVÝ STAV	14
Implikace bezpečnostního prostředí pro přípravu občanů k obraně státu	14
Cíle	14
Cíl č. 1: Vymezit obsah přípravy občanů k obraně státu.	14
Cíl č. 2: Nastavit organizační strukturu přípravy občanů k obraně státu založenou na celostátním a celospolečenském přístupu.	16
Cíl č. 3: Rozvíjet znalosti a dovednosti v oblasti obrany pomocí vhodných nástrojů	19
Cíl č. 4: Promítnout přípravu občanů k obraně státu do vzdělávacího systému	20
Cíl č. 5: Nastavit legislativní podmínky a zajistit zdroje	22
Cíl č. 6: Rozpracovat přípravu v systému plánování obrany státu.	24
Cíl č. 7: Implementovat Koncepti a průběžně její naplňování vyhodnocovat	24
PŘÍLOHA: ČASOVÁ OSA OPATŘENÍ	26

ÚVOD

Česká republika (ČR) čelí mimořádně špatné bezpečnostní situaci. Rusko napadením Ukrajiny vrátilo do Evropy mezistátní válku velkého rozsahu a dává jasně najevo, že jeho mocenské ambice zdaleka nekončí na ukrajinských hranicích. To vyžaduje zásadní změnu v našem přístupu k obraně. Opět se potvrzuje, že obrana je jedním z hlavních úkolů státu. Její zajišťování však není pouze úlohou Ministerstva obrany (MO) a ozbrojených sil, ale vyžaduje integrovaný přístup celého státu a společnosti. Zásadně se obrana týká i jednotlivých občanů, kteří se stále častěji stávají cílem nepřátelského působení a hrají významnou roli při budování obranyschopnosti. Stát proto musí občany¹ k obraně systematicky a průběžně připravovat.

Příprava občanů k obraně státu musí být součástí širší bezpečnostní přípravy obyvatelstva, která je nutná pro budování odolného státu a společnosti a zvládání krizových situací. Řada aktivit, které již dnes realizují jednotlivé orgány veřejné správy, přispívá k připravenosti občanů ČR v oblasti bezpečnosti a obrany. Jednotný systém takové přípravy však neexistuje, úsilí je roztříštěné a chybí jeho koncepční uchopení a koordinace.

Definice a rozsah samotné přípravy občanů k obraně státu jsou v České republice dlouhodobě nejasné. Zákon² operuje s pojmem *příprava občanů k obraně státu*, který fakticky označuje širokou škálu aktivit a vyžaduje úsilí na celostátní úrovni. V praxi se však doposud jednalo pouze o dílčí aktivity Ministerstva obrany, které probíhaly pod názvem *Příprava občanů k obraně státu (POKOS)*. Šlo zejména o vzdělávací akce armády většinou probíhající na školách, pro něž tato Koncepce zavádí pojem *program POKOS*. Je proto nutné rozšířit přípravu občanů k obraně státu i na ostatní části populace.

Občan má možnost se na zajišťování obrany státu podílet prostřednictvím dobrovolného převzetí výkonu branné povinnosti. Může se stát vojákem z povolání, požádat o zařazení do aktivní zálohy ozbrojených sil, zúčastnit se dobrovolného vojenského cvičení nebo využít možnosti dobrovolného předurčení pro doplnění ozbrojených sil. Tyto možnosti jsou však dlouhodobě ze strany občanů využívány v omezeném rozsahu, nevztahují se na celou populaci a nepokrývají přípravu v celé její šíři. I z těchto důvodů je nezbytné rozvíjet další nástroje přípravy občanů k obraně státu (dále také jen „příprava“). Tato Koncepce se tak zabývá přípravou nad rámec dobrovolného převzetí výkonu branné povinnosti.

Občan si v rámci přípravy osvojí znalosti a dovednosti, které může využít nejen při samotné obraně státu nebo v krizové situaci, ale i v každodenním životě. Za tímto účelem Koncepce formuluje opatření, která přispějí k postupnému nastavení komplexního, celostátního systému přípravy v oblasti bezpečnosti. Vzhledem ke špatnému stavu bezpečnostního prostředí v Evropě, jehož zlepšení nelze výhledově předpokládat, je nutné tento systém vybudovat co nejrychleji.

Koncepce je jedním z nástrojů implementace Obranné strategie České republiky a přímo rozpracovává úkoly v ní uvedené.

¹ Příprava občanů k obraně státu cílí na všechny obyvatele ČR, nejen na její občany. Je nutné, aby v případě krize byli schopni adekvátně reagovat všichni lidé žijící na území státu, nejen držitelé českého občanství, a to i v kontextu rostoucího podílu osob s trvalým a přechodným pobytem nebo jinou formou pobytu na území ČR. Příprava občanů k obraně státu může zároveň přispět k posílení soudržnosti obyvatel jiného než českého občanství s Českou republikou, napomoci s jejich začleněním do společnosti a zvýšit tak její odolnost.

² Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, §52.

1. HODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU

Silné stránky

- Rostoucí zájem škol o aktivity programu POKOS.
- Zájem o spolupráci ze strany nevládních organizací.
- Funkčně nastavený systém dotací připravený k dalšímu rozšiřování.

Slabé stránky

- Chybějící definice obsahu a formy přípravy.
- Nedostatečná meziresortní spolupráce, chybějící celovládní koordinace.
- Nedostatečné celospolečenské vnímání důležitosti přípravy.
- Nízké společenské povědomí o možnostech přípravy (včetně programu POKOS).
- Nedostatek personálu pro rozvoj systému přípravy a její realizaci.
- Zaměření přípravy pouze na úzkou výšeč populace.
- Nedostatečné zařazení branně-bezpečnostních témat do výuky na školách.
- Omezené odborné kompetence pedagogů základních a středních škol v oblasti obrany.
- Zastaralá právní úprava.
- Chybějící definice přípravy za krizových stavů.³
- Chybějící strategická komunikace jako jeden z nástrojů přípravy.

Příležitosti

- Široká škála možností zapojení občanů do obrany.
- Využití moderních technologií a sociálních sítí pro zlepšení informovanosti a jako vzdělávacího nástroje.
- Potenciál pro větší zapojení nestátního sektoru.
- Rostoucí zájem veřejnosti o problematiku obrany.
- Možnost využít zkušeností zahraničních partnerů.

Hrozby

- Nedostatečná motivace obyvatelstva k zapojení se do přípravy.
- Nízký zájem politické reprezentace posilovat obranyschopnost státu a společnosti.
- Snížení obranných výdajů a investic do přípravy.
- Působení dezinformací, snižování důvěry ve stát a jeho instituce včetně ozbrojených sil.
- Nízký zájem pedagogů o vzdělávání v branně-bezpečnostní problematice.

³ Krizovými stavy jsou stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav. Pro potřeby Koncepce se pod pojmem krizové stavy rozumí stav ohrožení státu a válečný stav, které jsou relevantní pro oblast obrany.

1.1 SYSTÉM PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

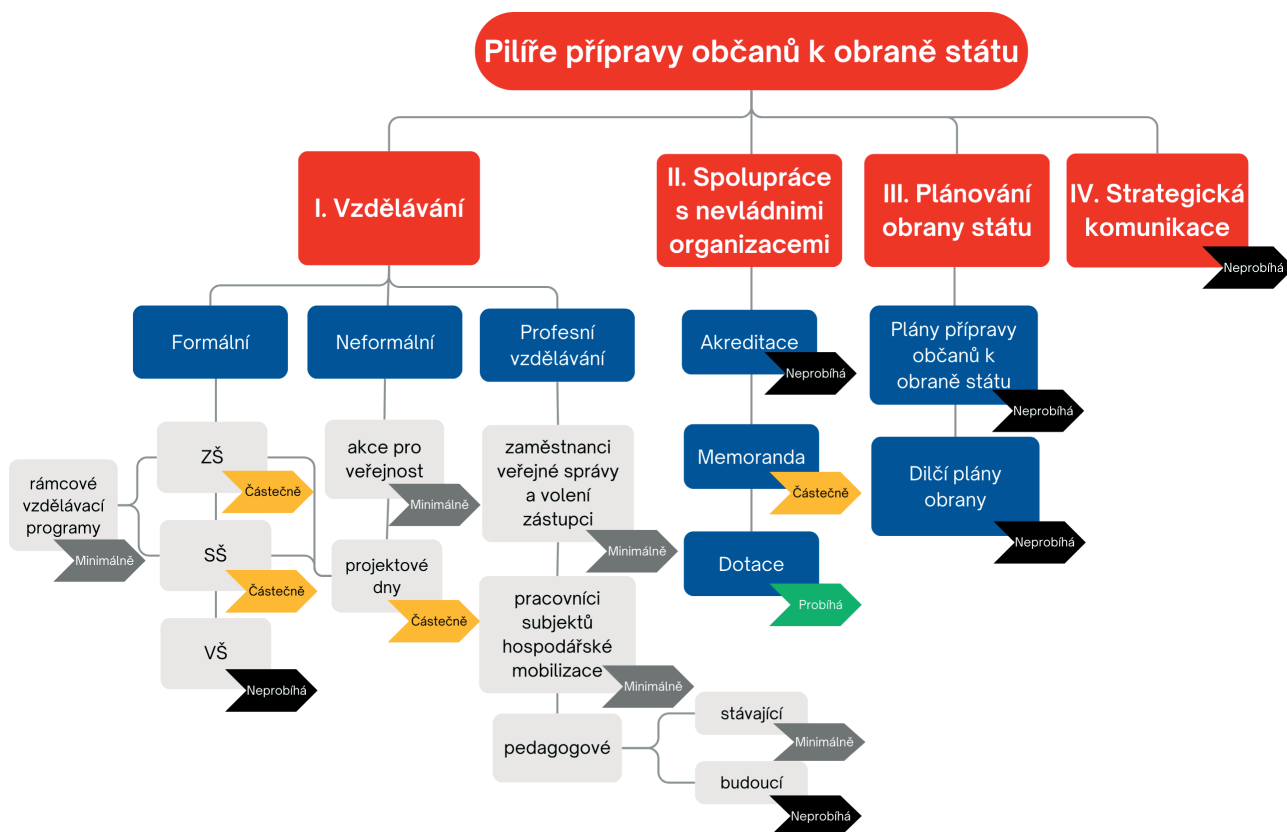
Systém přípravy občanů k obraně státu je v současné době nedostatečně rozpracovaný a provádění přípravy je limitováno převážně na aktivity programu POKOS, na které Ministerstvo obrany zaměřuje většinu svého úsilí. Aby však byla příprava efektivní, měl by systém pokrývat čtyři základní pilíře, v nichž *program POKOS* bude pouze jedním z nástrojů. Těmito pilíři jsou:

- I. vzdělávání,
- II. spolupráce s nevládními organizacemi,
- III. plánování obrany státu,
- IV. strategická komunikace.

Každý z těchto pilířů je v současné době v jiném stavu rozpracovanosti. Dlouhodobě je nejvíce rozvinutý pilíř vzdělávání, do nějž jsou zahrnuty právě aktivity programu POKOS. V letech 2023 a 2024 pak začala být systematicky navazována spolupráce s nevládními organizacemi. Zahrnutí přípravy do plánování obrany státu je sice formálně nastaveno, prakticky však neprobíhá. Pilíř strategické komunikace chybí zcela.

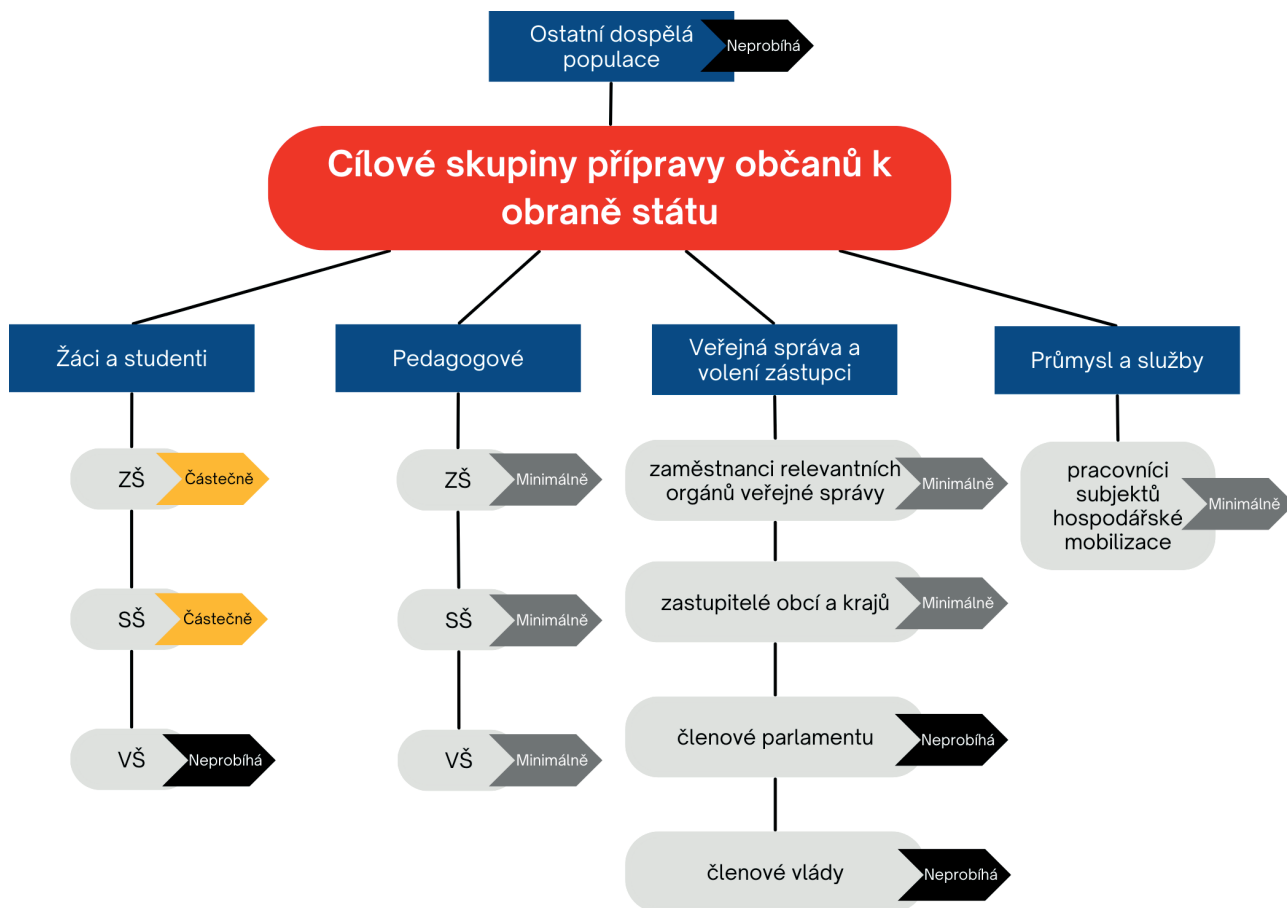
Níže uvedené schéma systém přípravy graficky znázorňuje, a to včetně indikace, do jaké míry jsou jeho jednotlivé složky rozpracovány.

System přípravy občanů k obraně státu

K obraně musí být připravována celá společnost, v současnosti však systematicky příprava probíhá jen u její malé části. Níže uvedené schéma znázorňuje základní dělení na cílové skupiny a rovněž míru, v jaké je daná skupina připravována.

Cílové skupiny přípravy občanů k obraně státu

Přípravu občanů k obraně státu řídí Ministerstvo obrany, v jehož rámci je pak na strategické úrovni hlavním řídicím prvkem sekce obranné politiky a strategie, která odpovídá za:

- vnitroresortní řízení a meziresortní koordinaci přípravy,
- koordinaci vzdělávání v oblasti přípravy na vnitroresortní i meziresortní úrovni, včetně podílu na tvorbě rámcových vzdělávacích programů pro základní a střední školy,
- integraci přípravy občanů do systému plánování obrany státu a zpracování metodických pokynů pro tvorbu plánů přípravy občanů k obraně státu,
- metodické řízení činnosti Velitelství teritoriálních sil v oblasti přípravy,
- systém zapojení nevládních organizací do přípravy občanů k obraně státu.

Sekce obranné politiky a strategie poskytuje strategické zadání pro Velitelství teritoriálních sil, které na jeho základě řídí jednotlivá krajská vojenská velitelství (KVV). KVV pak prakticky realizují přípravu v jednotlivých krajích, a to zejména prostřednictvím aktivit programu POKOS.

Ministerstvo obrany nad rámec programu POKOS usiluje především o **promítnutí branně-bezpečnostní problematiky do výuky** na základních a středních školách, to se však zatím nedaří v potřebné míře. Příprava žáků základních a středních škol tak i z tohoto důvodu stále není dostatečná.

Systém přípravy dalších skupin občanů pak chybí zcela. **Příprava dospělé populace** není dostatečně obsahově ani metodicky rozpracována a systematicky neprobíhá, okrajově se jí dotýkají aktivity programu POKOS zacílené na širokou veřejnost. Chybí též komplexní systém přípravy dalších vybraných skupin, a to **zaměstnanců veřejné správy, volených zástupců** v rámci samosprávných celků a parlamentu a členů vlády. Taktéž není rozpracován systém přípravy vysokoškolských studentů pedagogických oborů, tedy těch, kteří by měli branně-bezpečnostní problematiku vyučovat, a rovněž těch, kteří budoucí pedagogy připravují.

Také chybí systematická příprava **pracovníků subjektů hospodářské mobilizace**, kterými jsou zejména podniky nezbytné k zabezpečení ozbrojených sil.

Aby Ministerstvo obrany zvýšilo dosah přípravy na populaci, rozvíjí vzájemnou **spolupráci s nevládními organizacemi**. Spolupráce je navazována prostřednictvím memorand. Je však nutné vytvořit komplexnější systém, který umožní efektivní spolupráci i s organizacemi, se kterými memoranda uzavřena nejsou.

Zásadní pro efektivitu přípravy je rovněž její **propojení se systémem plánování obrany státu**. Role přípravy v systému plánování obrany státu není jasně definována a propojení v současné době není vhodně nastaveno. Zároveň chybí personál, který by se řešení problému mohl věnovat.

Některé z důležitých obsahových součástí přípravy nejsou v současné době v systému ukotveny vůbec, zejména se jedná o **strategickou komunikaci**. Pomocí strategické komunikace může stát občany o možnostech přípravy k obraně informovat a zároveň přípravu přímo vykonávat, především rozvíjením potřebných znalostí.

1.2 KOORDINACE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Značným nedostatkem přípravy je absence **celovládní koordinace**. Jednotlivé orgány veřejné správy realizují řadu aktivit, které přispívají k připravenosti občanů v oblasti bezpečnosti a obrany. Mimo působnost MO se jedná zejména o aktivity Ministerstva vnitra (MV) a složek integrovaného záchranného systému, mezi které patří například základy první pomoci či reakce na krizové situace. Aktivity vyvíjí i Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB), například prostřednictvím kurzů kybernetické bezpečnosti na školách a pro veřejnou správu i širokou veřejnost. Ministerstvo dopravy (MD) pak skrze aktivity oddělení bezpečnosti silničního provozu (BESIP) a dalších útvarů zajišťuje dopravní výchovu dětí a mládeže a přípravu řidičů v oblasti bezpečnosti silničního provozu, která je významná i v krizových situacích vojenského charakteru. V oblasti vzdělávání na

přípravě MO spolupracuje s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Národním pedagogickým institutem a školami. Aktivity jsou však celkově roztržštěné a příprava je neefektivní. Neexistuje koordinovaný systém, který by stávající aktivity integroval a zajistil komplexní přípravu v oblasti bezpečnosti a obrany.

V roce 2023 byla na Ministerstvu obrany posílena **organizační struktura k řízení přípravy**, konkrétně bylo na sekci obranné politiky a strategie zřízeno oddělení se čtyřmi systemizovanými místy, které se zabývá výhradně agendou přípravy občanů k obraně státu. Vedle vnitroresortní a meziresortní koordinace přípravy mezi úkoly oddělení patří metodické řízení programu POKOS, integrace branně-bezpečnostní problematiky do vzdělávání a strategické řízení spolupráce s nevládními organizacemi. Jeho velikost je tak naprosto nedostatečná.

1.3 PŘÍPRAVA OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU A VZDĚLÁVÁNÍ

1.3.1 Příprava občanů k obraně státu ve vzdělávacím systému ČR

Integrace problematiky obrany do vzdělávacího systému ČR probíhá prostřednictvím rámcových vzdělávacích programů pro základní a střední vzdělávání. V současné době v nich branně-bezpečnostní problematika není v dostatečném rozsahu zahrnuta a zároveň není dostatečně implementována do školních vzdělávacích programů a v praxi dostatečně vyučována.⁴ Ministerstvo obrany usiluje o to, aby problematika obrany byla do rámcových vzdělávacích programů zahrnuta ve vyšší míře.⁵

S cílem zefektivnit implementaci obranných témat do výuky byla zřízena Meziresortní expertní pracovní skupina⁶ pro bezpečnostní témata, které předsedá MŠMT a jejímiž členy jsou MO, MV, Ministerstvo zdravotnictví (MZd) a MD. Skupina se však dlouhodobě neschází a svůj účel neplní.

Dalším nedostatkem v oblasti vzdělávání jsou omezené odborné znalosti pedagogů na základních a středních školách v branně-bezpečnostní problematice. Stávající i budoucí pedagogové nejsou připravováni k tomu, aby ji byli schopni žáky a studenty vyučovat.

Příprava studentů terciárního vzdělávání není koncepčně řešena a probíhá pouze okrajově na některých vysokých školách, a to v rámci akreditovaných Bezpečnostních oborů.

Branně-bezpečnostní problematika je rovněž součástí školních vzdělávacích programů Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO v Moravské Třebové. Vzdělávání v oblasti obrany poskytuje také Univerzita obrany.

S cílem rozšířit odborné znalosti pedagogů na základních a středních školách provádí KVV **vzdělávání pedagogů**⁷ a rozšiřují tak jejich kompetence v branně-bezpečnostní problematice, jež mohou implementovat do výuky. V letech 2021–2023 proběhlo 164 kurzů, které absolvovalo

⁴ Z výsledků výběrového zjišťování vzdělávání v bezpečnostních tématech, které v roce 2023 provedla Česká školní inspekce, vyplynulo, že průměrná úspěšnost žáků devátých ročníků základních škol v odpovědích na otázky související se zabezpečením obrany státu dosáhla pouze 50 %. Obdobně výše, konkrétně 50,5 %, úspěšnost dosáhla i ve školním roce 2016/17. Trend zvyšování znalostí žáků v oblasti obrany tak není patrný.

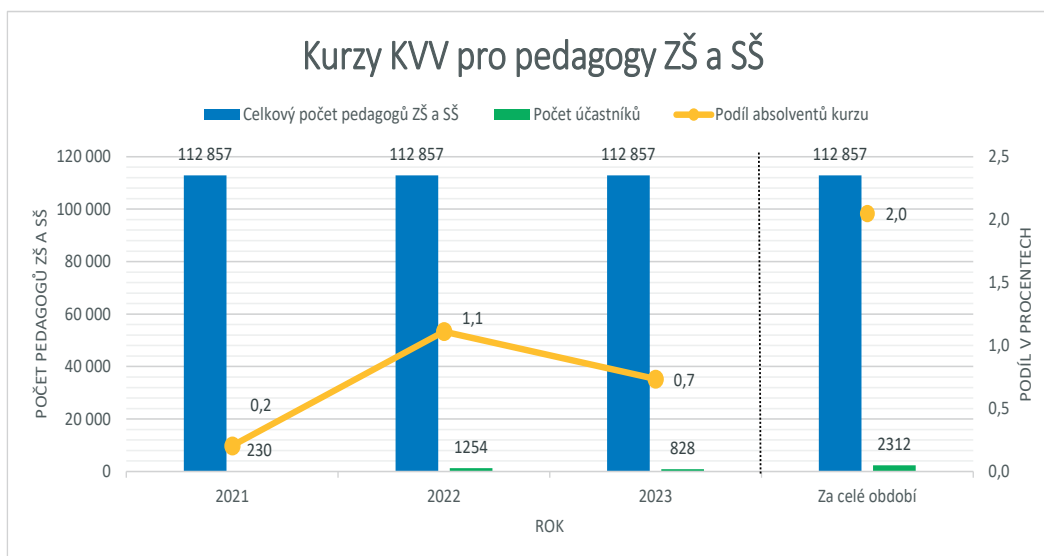
⁵ Na začátku roku 2023 zahájilo MŠMT revizi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, na které se MO podílí.

⁶ Usnesením vlády č. 174 z 8. března 2017 ke Zprávě o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu.

⁷ Na základě akreditací udělených MŠMT v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

přes 2 300 pedagogů, tedy přibližně 2 % celkového počtu pedagogů základních a středních škol.⁸ V současné době dochází k poklesu zájmu o tyto kurzy, Ministerstvo obrany tak hledá způsoby, jak pedagogy k účasti na kurzech motivovat.

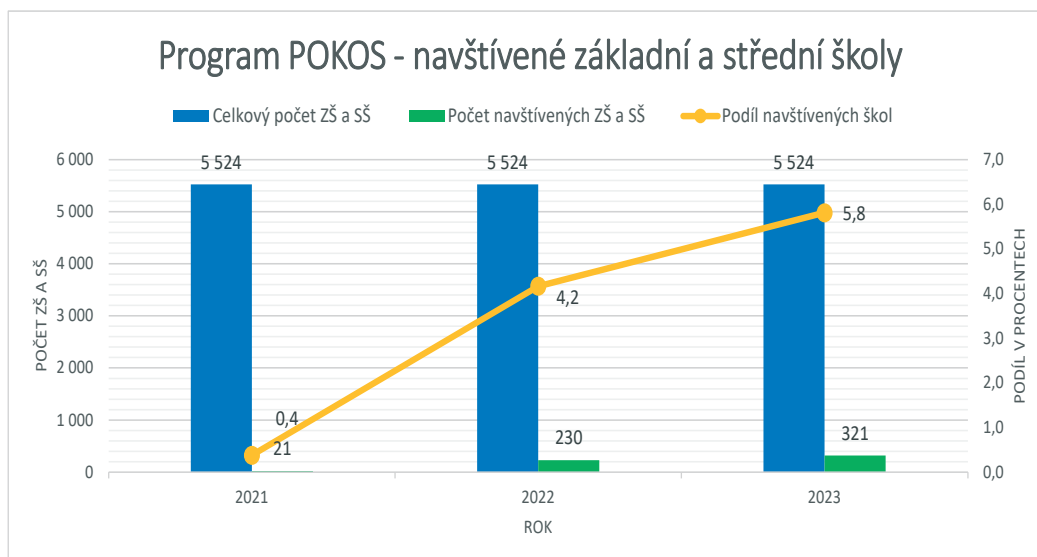
Graf č. 1: Kurzy KVV pro pedagogy ZŠ a SŠ⁹

1.3.2 Program POKOS

Aktivity programu POKOS jsou primárně zaměřeny na **přípravu žáků základních a středních škol** jakožto doplněk formálního vzdělávání. Probíhají formou takzvaných projektových dnů a branně-sportovních soutěží.

Graf č. 2: Program POKOS na základních a středních školách – navštívené ZŠ a SŠ¹⁰

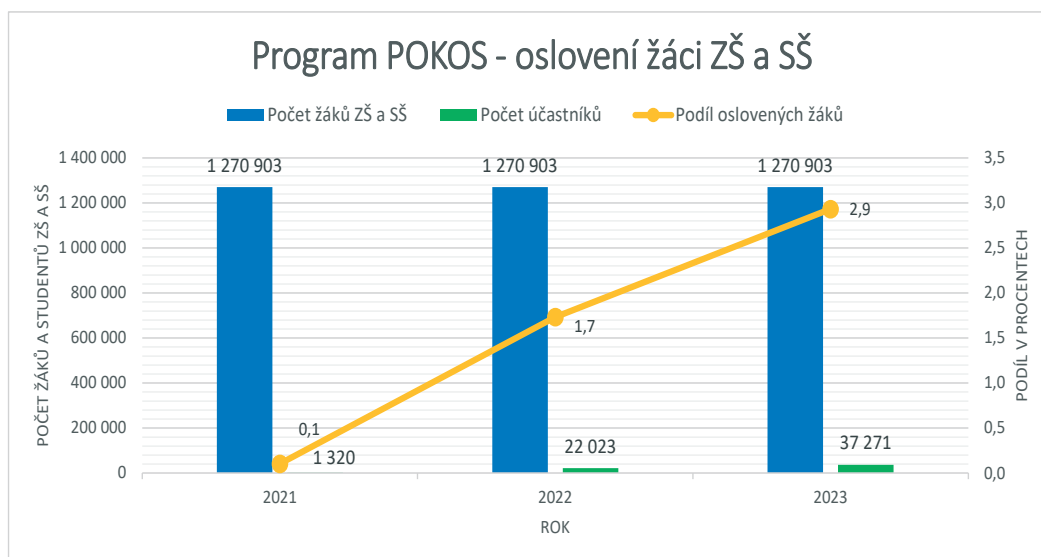

⁸ Neexistují data, která by ukázala, zda pedagogové, kteří kurzem prošli, stále ve vzdělávacím systému působí. Souhrnný absolutní počet i procentuální podíl jsou proto pouze přibližné.

⁹ Celkový počet pedagogů představuje průměrný počet pedagogů ZŠ a SŠ v daném období.

¹⁰ Celkový počet ZŠ a SŠ představuje průměrný počet škol v daném období. Počet navštívených ZŠ a SŠ představuje souhrnný počet projektových dnů a branně-sportovních soutěží. Neexistují data, která by ukázala, zda se akce na stejné škole konaly opakovaně. Lze předpokládat, že v drtivé většině případů se jedna akce rovná jedné navštívené škole.

Graf č. 3: Program POKOS na základních a středních školách – oslovení žáci¹¹

V letech 2021–2023¹² významně narostl počet aktivit programu POKOS, a to z 21 v roce 2021 na 321 v roce 2023.¹³ Akce tak v roce 2023 proběhly na 5,8 % základních a středních škol, stále však oslovily pouze 2,9 % všech žáků. Navzdory významnému růstu tak dosah akcí programu POKOS na školách zůstává velmi omezený.¹⁴

Limitujícím faktorem je dostupný personál na KVV věnující se programu POKOS. V roce 2020 bylo na každém KVV zřízeno jedno služební místo vojáka z povolání, který má v působnosti organizaci aktivit programu POKOS. V roce 2024 došlo na každém KVV k navýšení o další dvě služební místa. Vzhledem k narůstajícímu rozsahu a počtu aktivit a zvyšujícímu se zájmu škol a veřejnosti o jejich organizaci ale ani toto posílení nestačí k pokrytí poptávky.

Zajistit dosah programu POKOS na všechny žáky základních a středních škol by pak vyžadovalo několikanásobné navýšení personálních kapacit KVV věnujících se přípravě. Aby program dále zvýšil svou efektivitu coby doplněk formálního vzdělávání, museli by jeho aktivity žáci absolvovat vícekrát než jednou za studium. To by vyžadovalo další významné posílení personálních kapacit. Je proto nutné zvážit prioritní rozvoj ostatních prvků přípravy, které dokáží zasáhnout větší množství občanů, a jsou tedy personálně efektivnější.

¹¹ Počet žáků ZŠ a SŠ představuje průměrný počet žáků ZŠ a SŠ v daném období.

¹² Před rokem 2021 nebyla data o proběhlých akcích programu systematicky shromažďována.

¹³ Realizace aktivit programu však byla zejména v prvním a částečně i v druhém roce sledovaného období omezena v důsledku pandemie onemocnění covid-19.

¹⁴ Mimo školy dále proběhly akce na letních dětských táborech organizované KVV (celkem 74 akcí), jichž se zúčastnily téměř 3 tisíce dětí.

Ministerstvo obrany při organizaci akcí programu POKOS v oblasti vzdělávání spolupracuje se školskými zařízeními a jejich zřizovateli a inspektoráty České školní inspekce (ČŠI). Spolupráci koordinuje Velitelství teritoriálních sil, prakticky ji zajišťují jednotlivá KVV.

1.3.3 Příprava zaměstnanců veřejné správy a pracovníků subjektů hospodářské mobilizace

Příprava zaměstnanců veřejné správy k zajišťování obrany není na celostátní úrovni systémově nastavena. Její dílčí součástí je průběžné vzdělávání volených zastupitelů a zaměstnanců samosprávných celků, které však obrannou problematiku nezahrnuje dostatečně. Volení zastupitelé prochází přípravou v oblasti krizového řízení, kterou provádí Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, v jejímž průběhu jsou rámcově seznámeni i s problematikou zajišťování obrany státu. Tato příprava je prováděna Ministerstvem vnitra ve spolupráci s Ministerstvem obrany a dalšími ústředními správními úřady. Příprava však probíhá pouze jednorázově.

Příprava zaměstnanců veřejné správy, kteří jsou zodpovědní za výkon činností spojených se zajišťováním obrany státu, je prováděna zejména prostřednictvím seminářů zaměřených na problematiku zajišťování obrany státu a operační přípravu státního území. Pracovníkům státních institucí podílejících se na zajišťování obrany státu poskytuje Univerzita obrany kurz strategického řízení obrany státu, který je určen pro státní a občanské zaměstnance MO a ostatních ministerstev, případně jiných služebních úřadů, samosprávných celků, průmyslu, médií či nevládních organizací relevantních pro zajišťování obrany. Během akademických roků 2017/18 až 2023/24 však kurz absolvovalo pouze 45 osob, z toho 26 zaměstnanců MO a 19 osob z jiných organizačních složek státu. Dopad kurzu je tak velmi omezený.

Systematická příprava členů parlamentu či vlády v současné době neexistuje.

Není nastaven ani systém přípravy **pracovníků subjektů hospodářské mobilizace**. Dílčí příspěvek představují cvičení odolnosti strategických společností, která organizuje Ministerstvo obrany za účelem prověření schopnosti průmyslových subjektů čelit hybridnímu působení. Přípravě v této oblasti se věnuje také Správa státních hmotných rezerv (SSHR).

1.4 SPOLUPRÁCE S NEVLÁDNÍMI ORGANIZACEMI PŘI PŘÍPRAVĚ OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

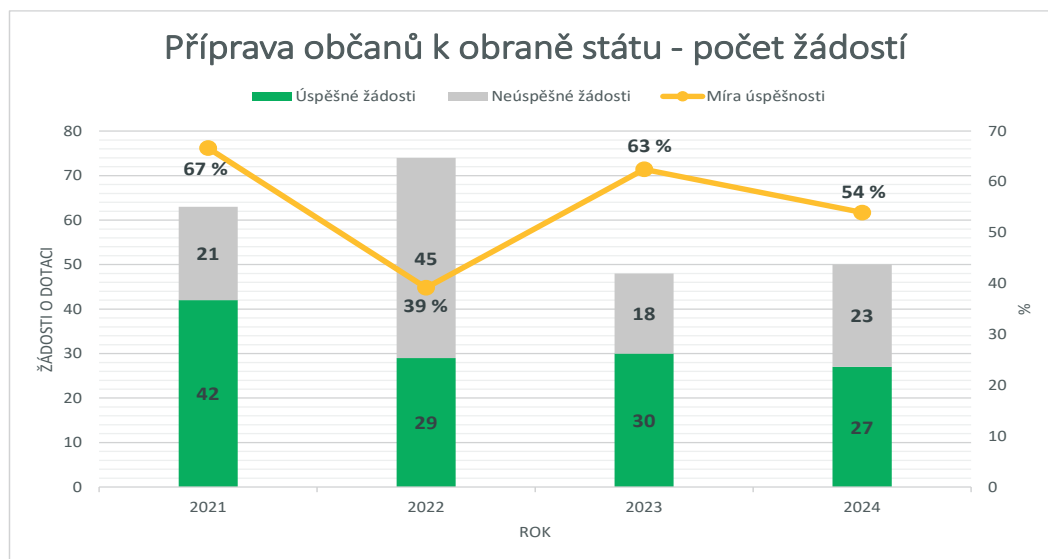
K přípravě občanů k obraně státu přispívá činnost nevládních organizací. Relevantní jsou například sportovní spolky, střelecké spolky, radioamatéři, dronaři, spolky zabývající se historií, mediální gramotností, rozvojem kritického myšlení a řada dalších.

Ministerstvo obrany spolupracuje se spolky, svazy, sdruženími a dalšími nevládními organizacemi, jejichž činnost má přesah do oblasti obrany, na základě dvoustranných memorand. Spolupráce probíhá například prostřednictvím projektových dnů, branně-sportovních a technických aktivit, besed, přednášek, výstav a organizace soutěžních a simulačních aktivit.

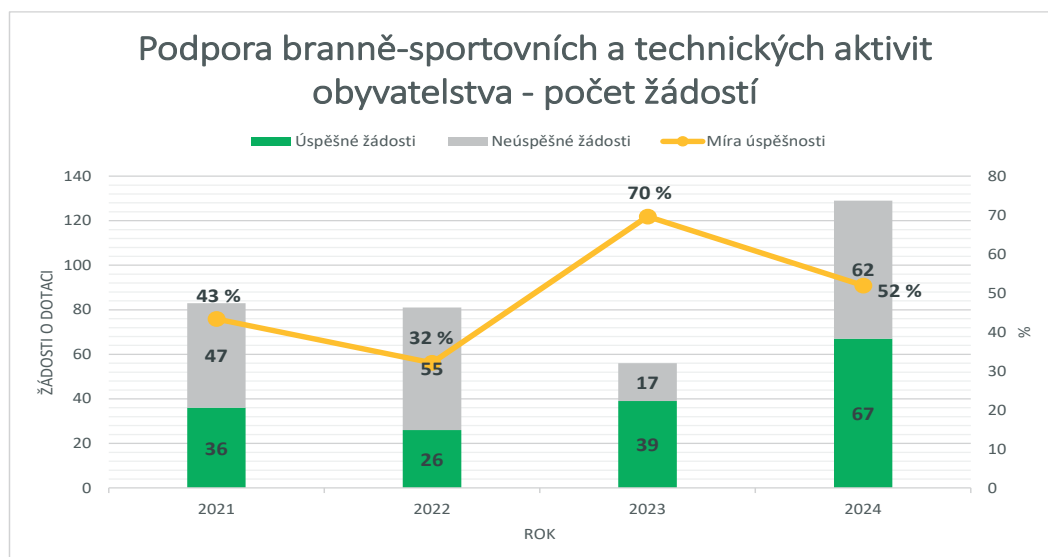
Spolupráce na základě memorand byla systematicky zahájena v roce 2023, doposud bylo uzavřeno 6 memorand a v roce 2023 proběhlo 16 společných akcí. Tato spolupráce má do budoucna potenciál významně přispět k rozšíření přípravy na širší část populace.

Ministerstvo obrany podporuje organizace a spolky rovněž prostřednictvím dotačních programů. Každoročně jsou vyhlašovány dotační podprogramy *Příprava občanů k obraně státu* a *Podpora branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva*. Dotační podprogramy jsou využívány dlouhodobě a zájem o ně ze strany nevládních organizací roste. Rovněž roste i výše poskytnutých financí.

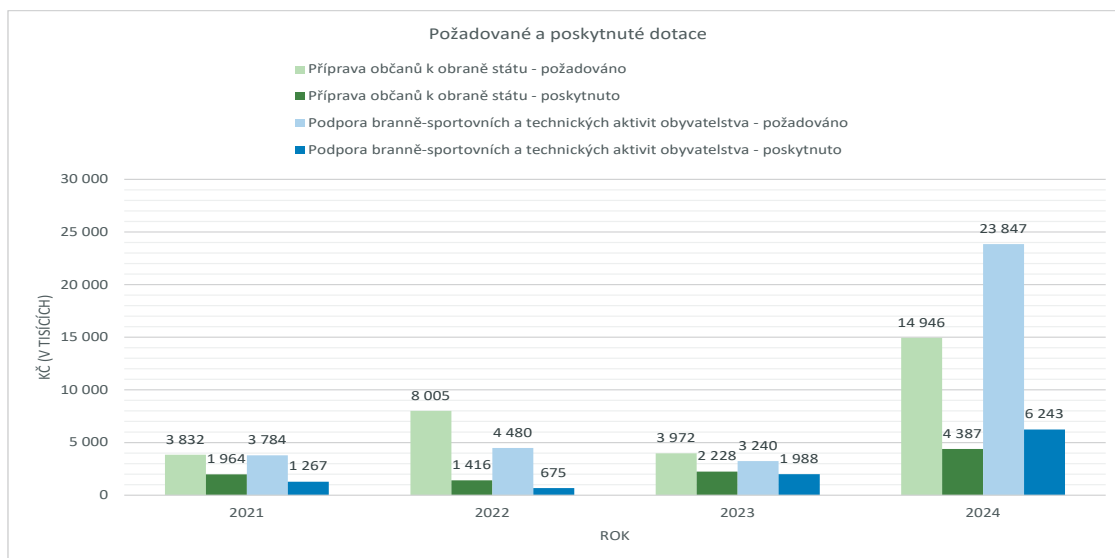
Graf č. 4: Dotační podprogram „Příprava občanů k obraně státu“ – žádosti o dotaci v období 2021–2024

Graf č. 5: Dotační podprogram „Podpora branně-sportovních aktivit obyvatelstva“ – žádosti o dotaci v období 2021–2024

Graf č. 6: Dotační podprogramy – objem požadovaných a poskytnutých dotací v období 2021–2024

1.5 PŘÍPRAVA OBČANŮ V SYSTÉMU PLÁNOVÁNÍ OBRANY STÁTU

Příprava občanů k obraně státu je zahrnuta do plánování obrany státu, a to zejména prostřednictvím plánů přípravy občanů k obraně státu,¹⁵ které rozpracovávají povinnosti jednotlivých složek veřejné správy při přípravě občanů k obraně státu. Plány přípravy občanů k obraně státu jsou dle nařízení vlády č. 139/2017 Sb., o plánování obrany státu zpracovávány obcemi s rozšířenou působností, kraji, ministerstvy a dalšími ústředními správními úřady. Tyto plány mají obsahovat plán činností zpracovatele při provádění přípravy v období míru, za stavu ohrožení státu a za válečného stavu.

Instrukce pro zpracování plánů má jednotlivým subjektům poskytovat Ministerstvo obrany prostřednictvím metodických pokynů. Metodika však nebyla zpracována, a to zejména proto, že příprava a její obsah a forma za krizových stavů nebyly dostatečně definovány. Vodítko v tomto ohledu neposkytuje ani právní úprava.

Zpřístupňování této části metodických pokynů jednotlivým subjektům má navíc proběhnout až po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Subjekty by tak s přípravou aktivit mohly začít až během probíhající krize, respektive po vyhlášení uvedených krizových stavů. Toto nastavení je zcela nevyhovující pro potřeby obrany státu. Plány přípravy občanů k obraně státu navíc mají pokrývat jak období stavu ohrožení státu a válečného stavu, tak období míru.

¹⁵ Plány přípravy občanů k obraně státu jsou následně zahrnuty v dílčích plánech obrany, které rozpracovávají povinnosti jednotlivých složek veřejné správy při budování obranyschopnosti a zajišťování obrany státu.

1.6 STRATEGICKÁ KOMUNIKACE V OBLASTI PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Strategická komunikace nebyla jako nástroj přípravy doposud rozpracována a není tak vedena. Chybí též personál, který by se oblasti věnoval, systém nastavil a dále jej rozvíjel.

V roce 2020 byl Ministerstvem obrany vypracován a relevantním orgánům veřejné správy distribuován Rámec pro strategickou komunikaci k přípravě občanů k obraně státu. Dokument však nebyl prostředkem, na základě něhož by bylo možné vytvořit systém strategické komunikace, a svou povahou odpovídal komunikačnímu podkladu k dílčím aspektům přípravy.

Dosavadní komunikace Ministerstva obrany v oblasti přípravy občanů k obraně státu sloužila spíše k informování o možnostech zapojení do aktivit přípravy, respektive programu POKOS, než jako nástroj přípravy samotné.

1.7 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Systém přípravy vychází z právní úpravy, která nebyla od roku 1999 novelizována a může představovat jeden z limitů jeho dalšího rozvoje. Příprava je ukotvena zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky ve znění pozdějších předpisů. První problém může představovat úzké vymezení zákonné definice přípravy, a to pouze jako vzdělávací činnosti, která se provádí v rámci základního a středního vzdělávání a jiné státem uznané vzdělávací činnosti. Zákon neposkytuje explicitní oporu pro přípravu dospělé populace ani vybraných cílových skupin obyvatel důležitých pro obranu státu (například zaměstnanců vybraných složek veřejné správy).

Druhým možným nedostatkem je omezená provázanost přípravy občanů s krizovými stavy a její celkové ukotvení v rámci systému obrany státu. Příprava je dle zákona v době míru¹⁶ dobrovolná a za stavu ohrožení státu a válečného stavu povinná. Právní úprava však nevyjasňuje roli přípravy vůči jiným nástrojům, které je dle současné právní úpravy možné za stavu ohrožení státu a válečného stavu aktivovat. Zejména jde o brannou povinnost, již zakotvuje zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon) ve znění pozdějších předpisů, a pracovní povinnost a pracovní výpomoc vycházející ze zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky ve znění pozdějších předpisů.¹⁷

Třetím problémem může být samotné vymezení obsahu přípravy, které neodpovídá současným potřebám. Opomíjí zejména popis a zdůvodnění role občana při zajišťování obrany a fungování obranného systému, krizovou připravenost, podporu kritického myšlení, zvyšování odolnosti vůči hybridnímu působení, rozvoj občanského vědomí a smyslu pro společenskou zodpovědnost.

¹⁶ Jedná se o dobu, kdy není vyhlášen stav ohrožení státu ani válečný stav.

¹⁷ Pracovní povinnost při krizových situacích nevojenského charakteru zakotvuje zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

1.8 IMPLEMENTACE KONCEPCE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU 2019–2024

Současný stav systému přípravy odráží i ambice Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019–2024 a její implementaci. Úkoly, které si Koncepce 2019–2024 stanovila, byly splněny jen částečně a vedly k rozvoji pouze dílčích aspektů přípravy. Ani plná implementace dokumentu by však nevedla k vytvoření komplexního systému přípravy, neboť jeho ambice nedostatečně reflektovaly potřeby obrany státu.

Jedním z jejích hlavních úkolů bylo nastavit systém meziresortní spolupráce a spolupráci s nevládními organizacemi, a to včetně její institucionalizace prostřednictvím novelizace zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky ve znění pozdějších předpisů.¹⁸ Ačkoliv systém ustanoven nebyl a změna zákona neproběhla, Ministerstvo obrany na různých úrovních pravidelně spolupracovalo s orgány veřejné správy, školami a nevládními organizacemi. Meziresortní pracovní skupina pro implementaci Koncepce 2019–2024 v rámci Výboru pro obranné plánování Bezpečnostní rady státu, jejíž vznik byl dalším úkolem dokumentu, zřízena byla, ale neschází se.

Podářilo se zahájit spolupráci s nevládními organizacemi, podporovat je pomocí dotací a pořádat společné aktivity, a to i na základě memorand. Ke komplexnímu metodickému ukotvení spolupráce nedošlo.

V oblasti vzdělávání se ambici, jejímž obsahem bylo přípravu více zahrnout do rámcových vzdělávacích programů základních a středních škol, nepodařilo naplnit. Naopak došlo ke snížení rozsahu branně-bezpečnostní problematiky v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Revize rámcových vzdělávacích programů pro střední vzdělávání v oblasti branně-bezpečnostní problematiky od přijetí Koncepce 2019–2024 neproběhla.

Podářilo se naopak rozšířit nabídku akreditovaných programů dalšího vzdělávání pedagogů základních a středních škol o oblast přípravy občanů k obraně státu. Problémem je testování žáků a zjišťování výsledků efektivity vzdělávání v branně-bezpečnostní problematice, jež si Koncepce 2019–2024 dala za cíl a které neprobíhá dostatečně.

V souladu s úkolem Koncepce 2019–2024 bylo v roce 2020 vytvořeno jedno systemizované místo na každém KVV zabývající se přípravou. Posílení o další tři místa na každém KVV bylo vázáno na přijetí navrhované novely zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Ačkoliv k jejímu přijetí nedošlo, v roce 2024 byla KVV posílena o dvě místa.

Úkolem Koncepce 2019–2024 dále bylo stanovit obsah, rozsah a intenzitu přípravy občanů k obraně státu v dílčích plánech obrany, čehož se však nepodařilo dosáhnout.

Koncepce 2019–2024 rovněž uložila koncepčně nastavit informačně-komunikační aktivity vůči občanům. V současnosti probíhá dílčí a nekoordinované komunikační úsilí, komplexní systém strategické komunikace však nebyl vybudován.

¹⁸ K příslušné novelizaci dosud nedošlo. Zadání pro novelizaci zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky nyní poskytuje tato Koncepce.

2. CÍLOVÝ STAV

IMPLIKACE BEZPEČNOSTNÍHO PROSTŘEDÍ PRO PŘÍPRAVU OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Po letech stále agresivnějšího chování zahájilo Rusko největší vojenský konflikt v Evropě od konce druhé světové války. Válka probíhá v bezprostředním sousedství NATO a EU a v blízkosti České republiky a potvrzuje, jak je důležité, aby se stát a společnost byly schopny účinně bránit.

Riziko přímého vojenského ohrožení ČR zůstává nízké. I přesto je pravděpodobnost vojenského napadení ČR nebo některého z jiných členských států NATO či EU nejvyšší od konce studené války. Jelikož schopnost odradit protivníka od útoku je ve spolupráci se spojenci výrazně vyšší, je Česká republika zapojena do systému kolektivní obrany NATO. Pokud odstrašení selže, ČR se společně se svými aliančními spojenci zapojí do operace kolektivní obrany.

V takovém případě se ČR stane jak tranzitní, tak hostitelskou zemí pro spojenecké vojenské jednotky. Úkolem ČR bude těmto silám poskytnout hostitelskou podporu (Host Nation Support). V případě vojenského konfliktu mezi agresorem a aliančními spojenci mohou území ČR přímo ohrozit zbraňové systémy dlouhého dosahu použité protivníkem a jím vedené zpravodajské, diverzní a sabotážní operace. To vše bude mít zásadní dopad na celou společnost a občany jako jednotlivce.

Členské země NATO a EU, včetně ČR, také čelí hrozbě mezinárodního terorismu a náš stát, společnost i ozbrojené síly jsou již nyní vystavovány systematickému nepřátelskému hybridnímu působení, zejména ze strany Ruska a Čínské lidové republiky. To zahrnuje především kybernetické útoky, dezinformační kampaně, ekonomický nátlak a sabotážní, subverzní a zpravodajské aktivity.

Aby byla Česká republika schopná těmto hrozbám úspěšně čelit, je nutné posilovat odolnost společnosti a občanů. K tomu významným způsobem přispívá příprava občanů k obraně státu.

CÍLE

Následující kapitoly vymezují sedm zastřešujících cílů, kterých chce tato Koncepce dosáhnout. Ty jsou dále rozvinuty popisem cílového stavu. Jak cílový stav zajistit, pak určí jednotlivá opatření.

Cíl č. 1: Vymezit obsah přípravy občanů k obraně státu

Je vytvořen obsah a rozsah potřebných teoretických znalostí i praktických dovedností, které občan potřebuje, aby obstál při obraně státu nebo krizové situaci. Ty si občan osvojuje a průběžně rozvíjí. Důraz je kladen i na jejich praktickou využitelnost v běžném životě. Díky občanům, kteří si znalosti a dovednosti v oblasti obrany osvojují, jsou stát i společnost odolnější.

Znalosti a dovednosti jsou v rámci přípravy rozvíjeny především v následujících oblastech:

Historie

- hrozby, kterým naše země historicky čelila, a z nich plynoucí zkušenosti v mezinárodním i národním kontextu (zaměření zejména na 20. století)
- historie vojenství

Současné bezpečnostní prostředí

- aktuální hrozby a jejich původci
 - zejména válečný konflikt, terorismus, kybernetické útoky, hybridní působení (dezinformace, sabotáže...)
 - zejména Rusko, Čínská lidová republika, teroristické organizace

Mezinárodní bezpečnostní systém

- příslušnost ČR ke společenství zemí, které sdílejí hodnoty svobody, lidských práv, demokracie
- členství v NATO, EU, OSN, mezinárodní právní řád

Ozbrojené síly ČR a český bezpečnostní systém

- bezpečnostní systém ČR
- činnost a schopnosti ozbrojených sil, zahraniční operace (minulé a současné)
- krizové stavy
- role občana v obraně
 - v míru: možnost vstoupit do profesionální armády či aktivní zálohy, absolvovat dobrovolné vojenské cvičení, dobrovolné předurčení k doplnění ozbrojených sil, rozvoj dovedností využitelných pro obranu
 - během ozbrojeného konfliktu: branná povinnost, pracovní povinnost a výpomoc

Zdraví

- první pomoc
- péče o fyzické zdraví
- psychické zdraví a odolnost, základy první psychické pomoci

Fyzická kondice a technické dovednosti

- sportovní zdatnost
- technické dovednosti
 - orientace a přežití v terénu, sebeobrana, základy zacházení se zbraněmi

Měkké dovednosti

- kritické myšlení a mediální gramotnost
- vedení kolektivu
- základy kybernetické bezpečnosti

Nabyté znalosti rozvíjí občanské vědomí, smysl pro společenskou zodpovědnost, objasňují roli občana v obraně a posilují odhodlání se do ní zapojit. Získané dovednosti občanům poskytují praktické nástroje, jak k obraně státu efektivně přispět.

Jsou vydefinovány jednotlivé cílové skupiny, na něž je příprava zaměřena. Základním půdorysem pro jejich definici je rozdělení na žáky základních škol, středních škol, studenty vysokých škol a dospělou populaci. Jednotlivé projekty a aktivity přípravy jsou dílčím cílovým skupinám přizpůsobeny.

Specifickými cílovými skupinami jsou zaměstnanci složek veřejné správy relevantní pro zajišťování obrany a členové parlamentu a vlády, dále také pracovníci subjektů hospodářské mobilizace. Obsah jejich přípravy reflektuje jejich roli v systému obrany státu. Další specifickou skupinou jsou pedagogové, kteří se na přípravě občanů podílí.

Opatření č. 1.1:

Stanovit obsah a rozsah potřebných znalostí a dovedností v oblasti obrany a přizpůsobit je jednotlivým cílovým skupinám.

Nositelé: MO

Termín plnění: do konce prvního čtvrtletí roku 2025

Cíl č. 2: Nastavit organizační strukturu přípravy občanů k obraně státu založenou na celovládním a celospolečenském přístupu

Příprava občanů k obraně státu je součástí širší bezpečnostní přípravy, která je založena na celovládním a celospolečenském přístupu. Na bezpečnostní přípravě se podílí ministerstva, správní úřady a územní samosprávné celky. Nejvýznamnější roli hrají MV, MO, MD, MŠMT, Úřad vlády (ÚV), NÚKIB, SSHR, kraje a obce s rozšířenou působností.

V rámci Bezpečnostní rady státu je zřízena meziresortní pracovní skupina ke koordinaci bezpečnostní přípravy, jejímž úkolem je sjednotit dosavadní úsilí v této oblasti a vytvořit koordinovaný celovládní systém bezpečnostní přípravy.¹⁹ Skupině společně předsedají Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany.

Za přípravu občanů k obraně státu odpovídá vláda a řídí ji Ministerstvo obrany. Je vytvořena organizační struktura a definována role jednotlivých aktérů. Cílem je minimalizovat duplicitu, koordinovat dílčí aktivity a maximalizovat efektivitu přípravy. Na strategické úrovni přípravu řídí a koordinuje sekce obranné politiky a strategie MO. Konkrétně nastavuje systém spolupráce s nevládními organizacemi, podílí se na implementaci branně-bezpečnostní problematiky do vzdělávacího systému, přípravu propojuje s plánováním obrany státu a vede strategickou komunikaci v oblasti přípravy. Velitelství teritoriálních sil koordinuje přípravu v jednotlivých krajích a řídí krajská vojenská velitelství, která přípravu prakticky provádí. Do aktivit se zapojují i příslušníci aktivní zálohy, váleční veteráni a bývalí vojáci z povolání.

Klíčovou roli při přípravě občanů k obraně státu má vzdělávací systém. Ministerstvo obrany při implementaci branně-bezpečnostní problematiky do výuky úzce spolupracuje s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Stát navazuje spolupráci i s nevládními organizacemi, jako jsou spolky, církve či občanská a náboženská sdružení, s cílem využít jejich expertizu a kapacity při přípravě, a zvýšit tak její dosah. Prvním způsobem je uzavírání dvoustranných memorand mezi Ministerstvem obrany a nevládními organizacemi, která oblasti a podmínky vzájemné spolupráce vymezují. Druhým způsobem spolupráce je udělování akreditací,²⁰ na jejichž základě organizace mohou pořádat aktivity pod záštitou Ministerstva obrany. Tyto aktivity pak mohou provádět i ve spolupráci s dalšími ústředními

¹⁹ Pracovní skupina má jakožto řídicí prvek značná omezení a nedokáže zcela nahradit stálý a samostatný centrální orgán, který by přípravu na celovládní úrovni řídil. V současných podmínkách je však její vznik dosažitelnější než vybudování samostatného orgánu.

²⁰ O udělování akreditací rozhoduje Ministerstvo obrany, nejedná se o akreditace udělované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

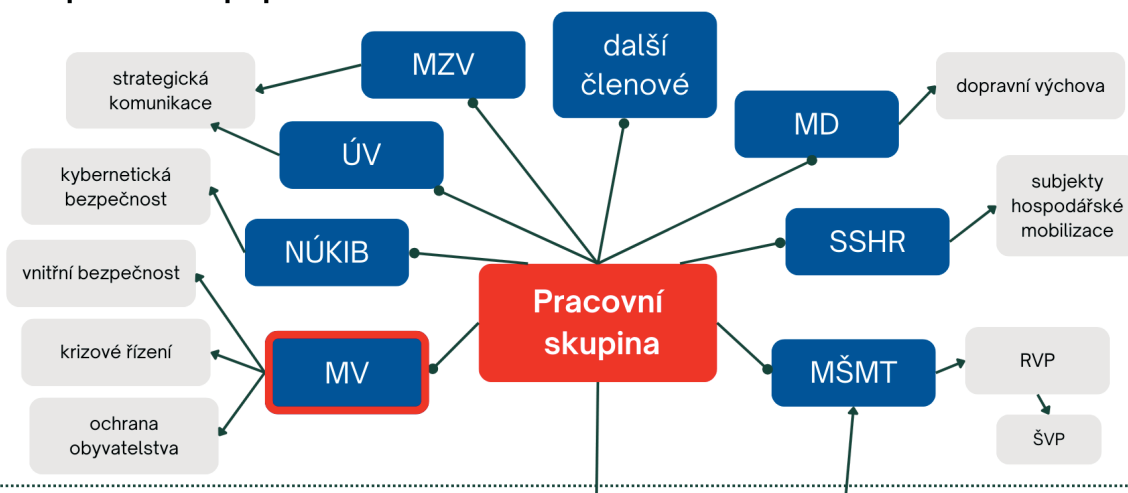
správními úřady a samosprávami. V neposlední řadě vyhláší Ministerstvo obrany dotační programy určené k podpoře nevládních organizací.

Příprava je provázána se systémem plánování obrany státu prostřednictvím plánů přípravy občanů k obraně státu, které poskytují zadání, jak má být příprava v rámci jednotlivých subjektů veřejné správy prováděna.

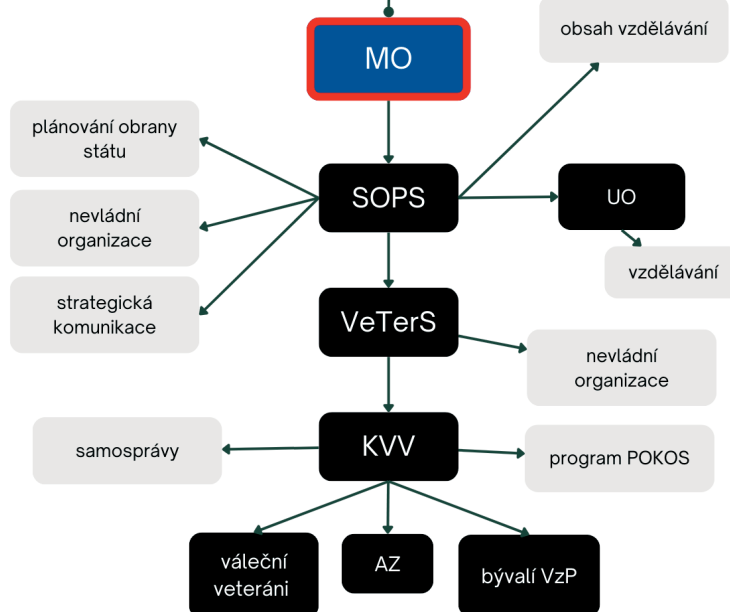
Systém přípravy je rozvíjen s využitím výsledků vědecké a výzkumné činnosti a průzkumů veřejného mínění. Rovněž jsou zohledněny zkušenosti zahraničních partnerů.

Organizační struktura bezpečnostní přípravy a přípravy občanů k obraně státu²¹

Bezpečnostní příprava

Příprava občanů k obraně státu

²¹ VeTerS – Velitelství teritoriálních sil, AZ – aktivní záloha, VzP – voják z povolání, UO – Univerzita obrany

Opatření č. 2.1:

V rámci Bezpečnostní rady státu zřídit mezíresortní pracovní skupinu ke koordinaci bezpečnostní přípravy s cílem sjednotit dosavadní úsilí v této oblasti a vytvořit koordinovaný celostátní systém bezpečnostní přípravy.

Nositelé: MV, MO

Součinnost: ÚV

Termín plnění: do 31. 7. 2025

Opatření č. 2.2:

Rozpracovat systém řízení přípravy v rámci Ministerstva obrany a nastavit koordinační, plánovací, výkonné a kontrolní mechanismy.

Nositelé: MO

Termín plnění: do konce roku 2026

Opatření č. 2.3:

Vytvořit metodiku spolupráce s nevládními organizacemi. Určit podmínky, na jejichž základě Ministerstvo obrany udělí akreditace na organizování aktivit přípravy.

Nositelé: MO

Termín plnění: do poloviny roku 2025

Opatření č. 2.4:

Do realizace aktivit přípravy zapojit vojáky aktivní zálohy, a to nejen v rámci pravidelného vojenského cvičení, válečné veterány a bývalé vojáky z povolání.

Nositelé: MO

Termín plnění: do poloviny roku 2025

Opatření č. 2.5:

Systém přípravy občanů k obraně státu zlepšovat s využitím výsledků vědecké a výzkumné činnosti a průzkumů veřejného mínění.

Nositelé: MO

Termín plnění: průběžně

Opatření č. 2.6:

Při rozvoji systému přípravy zahrnout zkušenosti zahraničních partnerů.

Nositelé: MO

Termín plnění: průběžně

Cíl č. 3: Rozvíjet znalosti a dovednosti v oblasti obrany pomocí vhodných nástrojů

Ministerstvo obrany ve spolupráci se správními úřady, samosprávami, spolky, občanskými sdruženími, církvemi a dalšími nevládními organizacemi realizuje projekty směřující k získání znalostí a dovedností u žáků, studentů a dospělé populace. Obsah těchto aktivit definuje Ministerstvo obrany.

Pro žáky základních a středních škol v rámci programu POKOS pořádá Ministerstvo obrany například projektové dny, branně-sportovní soutěže a besedy, které mají za cíl doplnit výuku zahrnutou v rámcových vzdělávacích programech. Aktivity obdobného charakteru jsou pořádány i pro širokou veřejnost. Nabídka aktivit je dále rozšiřována. Aktivity jsou prováděny KVV ve spolupráci s nevládními organizacemi.

Ve veřejné správě je příprava k obraně státu součástí systému celoživotního vzdělávání personálu. MO poskytuje vzdělávání v branně-bezpečnostní problematice zaměstnancům veřejné správy podílejících se na zajišťování obrany státu. Příprava probíhá rovněž u členů parlamentu a vlády. Zaměřuje se zejména na fungování systému obrany státu.

Probíhá rovněž příprava pracovníků subjektů hospodářské mobilizace.

Ministerstvo obrany využívá strategickou komunikaci jako významný nástroj přípravy. Jejím prostřednictvím rozvíjí znalosti občanů klíčové pro zajišťování obrany a posilování společenské odolnosti, představuje možnosti zapojení do přípravy k obraně státu a motivuje občany, aby možností využili. Strategická komunikace a další komunikační nástroje jsou přizpůsobeny jednotlivým cílovým skupinám občanů.

Specifickým příspěvkem k přípravě jsou i tematické výstavy, muzea, památná místa a další.

Příprava občanů k obraně státu je dále součástí vzdělávání žáků a studentů v rámci vzdělávacího systému, jež dále rozvádí cíl č. 4.

Opatření č. 3.1:

Vybudovat systém přípravy dospělé populace k obraně státu.

Nositelé: MO

Termín plnění: do konce roku 2026

Opatření č. 3.2:

Zahrnout přípravu občanů k obraně státu do celoživotního vzdělávání zaměstnanců veřejné správy.

Nositelé: MV

Součinnost: MO

Termín plnění: do konce roku 2026

Opatření č. 3.3:

Systémově uchopit a posílit systém přípravy zaměstnanců veřejné správy podílejících se na zajišťování obrany státu, volených zástupců a členů parlamentu a vlády s důrazem na fungování systému obrany státu.

Nositelé: MO

Součinnost: MV

Termín plnění: do konce roku 2027

Opatření č. 3.4:

Systémově uchopit a posílit přípravu pracovníků subjektů hospodářské mobilizace.

Nositelé: MO

Součinnost: SSHR, NÚKIB

Termín plnění: do konce roku 2027

Opatření č. 3.5:

Vytvořit systém strategické komunikace s cílem rozvíjet znalosti občanů klíčové pro zajišťování obrany a posilování společenské odolnosti, představit možnosti zapojení do přípravy k obraně státu a motivovat občany k jejich zapojení.

Nositelé: MO

Součinnost: MZV

Termín plnění: do konce roku 2026

Opatření č. 3.6:

Efektivně informovat školy i širokou veřejnost o programu POKOS a jeho aktivitách.

Nositelé: MO

Termín plnění: průběžně

Cíl č. 4: Promítnout přípravu občanů k obraně státu do vzdělávacího systému

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a další relevantní orgány veřejné správy vytváří vhodné podmínky pro realizaci přípravy občanů k obraně státu na základních a středních školách. Výuka branně-bezpečnostní problematiky je zahrnuta ve strategických a koncepčních dokumentech vztahujících se k dlouhodobému rozvoji vzdělávacího systému. Ministerstvo obrany a další relevantní ministerstva se průběžně podílí na stanovení obsahu a rozsahu výuky a na přípravě studijních materiálů. Další subjekty poskytující vzdělávání v oblasti přípravy občanů k obraně státu se řídí obsahem přípravy stanoveným Ministerstvem obrany.

Důraz je kladen především na vzdělávání žáků na základních a středních školách. Aktualizované rámcové vzdělávací programy pro základní a střední vzdělávání v dostatečné míře zahrnují vzdělávání v branně-bezpečnostní problematice, z nich vycházející školní vzdělávací programy pak zahrnují problematiku do učiva, které je v praxi vyučováno.

Výuku provádí odborně připravený pedagogický i nepedagogický personál. Na podpoře výuky se vhodným způsobem podílejí příslušná ministerstva a další relevantní subjekty, zejména nevládní organizace. Ministerstvo obrany doplňuje vzdělávání na základních a středních školách v branně-bezpečnostní problematice prostřednictvím aktivit programu POKOS.

Znalosti a dovednosti žáků v oblasti obrany jsou pravidelně prověřovány Českou školní inspekcí. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, další relevantní ministerstva a školy samotné zjištěné výsledky reflektují a v případě nedostatků hledají cesty, jak kompetence žáků úspěšně rozvíjet.

Na vysokých školách úsilí směřuje zejména na přípravu budoucích pedagogů na pedagogických fakultách. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zodpovídá za začlenění branně-bezpečnostní problematiky do přípravy budoucích pedagogů. Národní akreditační úřad zohledňuje její začlenění při udělování akreditací. Pedagogické fakulty mohou při personálním zabezpečení výuky spolupracovat s vysokými školami poskytujícími vzdělání v akreditovaných Bezpečnostních studijních programech a odborníky z praxe včetně veřejné správy.

Ministerstvo obrany v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pořádá vzdělávací kurzy připravující pedagogy k výuce branně-bezpečnostní problematiky. Kurzy jsou uskutečňovány regionálně příslušnými KVV.

Vysoké a vyšší odborné školy studentům mohou nabízet vzdělání v branně-bezpečnostní problematice. Ministerstvo obrany školám poskytuje doporučený obsah a metodickou podporu.

Opatření č. 4.1:

Zahrnout branně-bezpečnostní problematiku do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a na něj navazujících modelových školních vzdělávacích programů.

Nositelé: MŠMT

Součinnost: MO

Termín plnění: do konce 2025

Opatření č. 4.2:

Zahrnout branně-bezpečnostní problematiku do rámcových vzdělávacích programů pro střední vzdělávání.

Nositelé: MŠMT

Součinnost: MO

Termín plnění: do konce roku 2026

Opatření č. 4.3:

Prostřednictvím České školní inspekce pravidelně prověřovat kvalitu výuky a dosaženou úroveň znalostí a dovedností žáků v oblasti obrany.

Nositelé: ČŠI

Součinnost: školská zařízení

Termín plnění: průběžně

Opatření č. 4.4:

Vytvořit charakteristiku předmětu k problematice obrany, který mohou vysoké školy nabízet jako volitelný studijní předmět.

Nositelé: MO

Součinnost: MŠMT

Termín plnění: do konce roku 2025

Opatření č. 4.5:

V rámci vysokoškolského studia zavést předmět k problematice obrany a zařadit jej mezi povinné studijní předměty pro akreditaci vysokoškolských studijních programů zaměřených na přípravu budoucích pedagogů.

Nositelé: MŠMT

Součinnost: MO

Termín plnění: do konce roku 2030

Opatření č. 4.6:

Nalézt motivační nástroje pro zvýšení účasti pedagogů na kurzech KVV v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Nositelé: MO

Termín plnění: do poloviny roku 2026

Cíl č. 5: Nastavit legislativní podmínky a zajistit zdroje

Právní úprava umožňuje efektivní přípravu všech cílových skupin občanů v potřebném rozsahu a realizaci všech dalších cílů a opatření Koncepce.

Zajištěny jsou adekvátní personální,²² finanční a materiální podmínky.

²² Řada opatření Koncepce výrazně rozšiřuje dosavadní činnost a rovněž přichází se zcela novými aspekty přípravy. Vzhledem k takto významně navýšeným ambicím je naprosto nezbytnou podmínkou realizace Koncepce navýšení personálu.

V oblasti personálu je pak posílena zejména strategická úroveň přípravy, která zajišťuje koordinaci a koncepční rozvoj systému. Jsou vybudovány a personálně zajištěny nezbytné kapacity pro strategickou komunikaci. V návaznosti na rozpracování systému řízení přípravy jsou odpovídajícím způsobem personálně zabezpečena KVV.

Ministerstvo obrany poskytuje prostředky nevládním organizacím prostřednictvím účelových neinvestičních dotací. Dotační programy jsou vyhlašovány pravidelně jednou ročně, přičemž je případně možné opakování výzev během kalendářního roku. Dotace jsou určeny spolkům, nadacím, nadačním fondům, ústavům, obecně prospěšným společnostem, účelovým zařízením registrovaných církví a náboženským společnostem. Ministerstvo obrany zvyšuje povědomí o dotačních programech a možnostech jejich čerpání. Jejich čerpání je kontrolováno a pravidelně vyhodnocováno. Výsledky vyhodnocení jsou reflektovány při dalším poskytování dotací.

Opatření č. 5.1:

Na základě detailní analýzy vyhodnotit nezbytnost změn právní úpravy, aby umožňovala efektivní přípravu všech cílových skupin občanů a realizaci všech dalších cílů a opatření Koncepce.

Nositelé: MO

Termín plnění: do poloviny roku 2026

Opatření č. 5.2:

Personálně posílit přípravu na strategické úrovni v rámci sekce obranné politiky a strategie Ministerstva obrany, a to z počtu systemizovaných míst Ministerstva obrany.

Nositelé: MO

Termín plnění: do 6 měsíců po schválení Koncepce

Opatření č. 5.3:

Personálně zajistit strategickou komunikaci pro oblast přípravy, a to z počtu systemizovaných míst Ministerstva obrany.

Nositelé: MO

Termín plnění: do 6 měsíců po schválení Koncepce

Opatření č. 5.4:

V návaznosti na rozpracování systému řízení přípravy odpovídajícím způsobem personálně zabezpečit KVV.

Nositelé: MO

Termín plnění: průběžně

Opatření č. 5.5:

Rozšířit nabídku dotačních programů Ministerstva obrany k podpoře nevládních organizací a případně výzvy opakovat vícekrát během kalendářního roku.

Nositelé: MO

Součinnost: Ministerstvo financí

Termín plnění: od roku 2027

Cíl č. 6: Rozpracovat přípravu v systému plánování obrany státu

Příprava je rozpracována v systému plánování obrany státu. Ministerstvo obrany poskytuje metodiku pro plánování a realizaci přípravy jednotlivým subjektům veřejné správy. Ústřední správní úřady, krajské úřady a obecní úřady s rozšířenou působností na základě metodiky zpracovávají plány přípravy občanů k obraně státu, kde určují samotný způsob provádění přípravy ve své působnosti. Tyto plány následně zahrnují do svých dílčích plánů obrany.

V plánech je tak vymezen účel, obsah a formy přípravy občanů v období míru (primárně vychází ze zadání ostatních částí této Koncepce) a také za stavu ohrožení státu a válečného stavu²³. Je vyjasněno její postavení vůči dalším nástrojům, jako jsou branná povinnost, pracovní povinnost a pracovní výpomoc. Příprava občanů k obraně státu je za krizových stavů povinná a cílí na ty, kteří nepřevzali výkon branné povinnosti službou u ozbrojených sil. Občané díky přípravě dokáží vhodně reagovat na vojenské a nevojenské hrozby, kterým během krize či konfliktu mohou čelit. Zároveň jsou lépe připraveni na úkoly spojené s případným povoláním k vojenské službě, pracovní povinnosti či výpomoci.

Opatření č. 6.1:

Vypracovat metodiku pro zpracování plánů přípravy občanů k obraně státu a poskytnout ji jednotlivým subjektům veřejné správy. Metodika poskytuje zadání pro přípravu za krizových stavů i mimo ně.

Nositelé: MO

Termín plnění: do konce roku 2028

Cíl č. 7: Implementovat Koncepti a průběžně její naplňování vyhodnocovat

Opatření stanovená Koncepti jsou rozpracována v návazných implementačních dokumentech Ministerstva obrany a zohledněna v koncepčních a implementačních dokumentech dalších orgánů veřejné správy.

²³ Vzhledem k rychlým přechodům mezi mírem, krizí a konfliktem může být nutné některé formy přípravy zamýšlené pro období krize využít ještě před vyhlášením stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

Naplňování cílů a jednotlivých opatření Koncepce je každé dva roky vyhodnocováno a vyhodnocení je předkládáno vládě. První vyhodnocení proběhne do konce roku 2026, druhé do konce roku 2028 a třetí do konce roku 2030.

Opatření č. 7.1:

Opatření stanovená Konceptí rozpracovat v návazných implementačních dokumentech Ministerstva obrany.

Nositelé: MO

Termín plnění: průběžně

Opatření č. 7.2:

Opatření stanovená Konceptí reflektovat v relevantních koncepčních a implementačních dokumentech.

Nositelé: MV, MO, MŠMT, MD, MF, ÚV, NÚKIB, SSHR, ČŠI

Součinnost: MO

Termín plnění: průběžně

Opatření č. 7.3:

Ve dvouletých intervalech vyhodnocovat naplňování Koncepce.

Nositelé: MO

Součinnost: MV, MO, MŠMT, MD, MF, ÚV, NÚKIB, SSHR, ČŠI

Termín plnění: do 31. prosince 2026, do 31. prosince 2028, do 31. prosince 2030

Opatření č. 7.4:

V případě potřeby provést aktualizaci Koncepce.

Nositelé: MO

Termín plnění: průběžně

PŘÍLOHA: ČASOVÁ OSA OPATŘENÍ

Průběžně:

- 2.5 Vědecká a výzkumná činnost, průzkumy veřejného mínění.
- 2.6 Zkušenosti zahraničních partnerů.
- 3.6 Informování o programu POKOS.
- 4.3 Prověřování dosažené úrovně znalostí žáků.
- 7.1 Implementace Koncepce v dokumentech Ministerstva obrany.
- 7.2 Koncepce reflektována v dokumentech dalších relevantních orgánů veřejné správy.
- 5.4 Personální zabezpečení KVV.

Průběžně od roku 2027:

- 5.5 Rozšířená nabídka dotačních programů.

